

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

nu eens interessant of vermakelijk, dan weer bevreemdend of schokkend. Vermakelijk was het bijvoorbeeld om te lezen dat Van Ophuysen op de Olympische Spelen van 1924 in Parijs fungeerde als official bij het Nederlandse boksteam, en ook gefunctioneerd heeft als boksscheidsrechter. Vanuit mijn Vlaamse invalshoek was het dan weer interessant te lezen hoe de nalatenschap van Van der Hoop via professor Nuttin bij de KU Leuven terechtgekomen is, maar overigens bij een verhuizing zoekgeraakt schijnt te zijn. Wat bevreemdend was de constatering dat meerdere van die eerste analytici een relatie aangingen of zelfs trouwden met een voormalige analysante, en hoe verschillend daarop gereageerd werd. Maar lichtjes schokkend was voor mij toch hoe 'kleingeestig en wraakzuchtig' (p. 149) er kon worden opgetreden tegen collega's die een ander inzicht hadden of een andere weg op wilden. Bij momenten kreeg ik bij alle binnen en tussen de Nederlandse psychoanalytische verenigingen en werkgroepen woedende conflicten het gevoel dat ik een illustratie aan het lezen was van hoe een groep in de greep kan raken van een onderliggend krachtenspel zoals Bion dat met zijn 'basic assumption groups' heeft verduidelijkt. Stroeken besluit zijn boek met enkele hoopvolle perspectieven tegen de achtergrond van de maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen waarbij de psychoanalyse in de marge terechtgekomen is. Maar dat is niet enkel aan die ontwikkelingen te wijten. De verstarring binnen de psychoanalyse droeg daar zeker ook toe bij. Analyse in strikte zin lijkt als praktijk dan wel een anachronisme te worden maar voor Stroeken blijft er binnen een praktijk van het sprekende subject een plaats voor het wezenlijke van de psychoanalyse, namelijk het zich uitspreken in waarheid en waarachtigheid. En dat lijkt hij ook te hebben willen doen in deze ontwikkelingsgeschiedenis van de psychoanalyse in Nederland.

Literatuur

- BRINKGREVE, C. (1984). *Psychoanalyse in Nederland — Een vestigingsstrijd*. Amsterdam: De Arbeiderspers.
- STROEKEN, H. (1997). *Freud in Nederland — Een eeuw psychoanalyse*. Amsterdam: Boom.

Waar je wiegje stond ...

Signalement van

-
- Jos Dirkx & Nelleke Nicolai (red.) (2014). *Kind, gezin en identiteit*. Amsterdam: Sijbbolet.
-

HARRY STROEKEN

.....

De bundel *Kind, gezin en identiteit* bestaat hoofdzakelijk uit voordrachten van het Psychoanalytisch Symposium Utrecht van juni 2013. Daar is in dit tijdschrift al een verslag van gepubliceerd door Rob van Zeggeren (nummer 2013-3, p. 206-208). Aan deze bundel werd één artikel toegevoegd, namelijk de bijdrage van Frans Stortelder, *Adolescentie en de reorganisatie van de ontwikkeling tussen nul en vijf jaar — Een neuropsychanalytisch model*.

Stortelder geeft in zijn substantiële artikel een overzicht van de materie. Psychoanalytische, neurobiologische en ontwikkelingspsychologische perspectieven completeren elkaar, betoogt hij. Dat zal niemand verwonderen die weet dat Freud in de eerste plaats opgeleid was tot neuroloog en daarop voortbouwde met zijn psychoanalyse. Een kleine eeuw lang stond de psychoanalytische visie op de adolescentie als een fase van reorganisatie centraal in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Psychoanalytische ontwikkelingsmodellen waren gebaseerd op terugredeneren vanuit waarnemingen bij volwassenen en gingen uit van pathologische ontwikkelingen. 'Normale baby's worden [dan] geacht autistisch te zijn, psychotisch en depressief' (p. 46). Neurobiologische ontwikkelingsmodellen kennen drie aspecten: ontwikkeling

van de genexpressie, ontwikkeling van de hersenen en neurochemische ontwikkeling, die Stortelder successievelijk bespreekt. Bij dit artikel moest ik mijn aandacht er goed bijhouden, maar dat loonde de moeite. Samen met de overige teksten over

de identiteitsontwikkeling in verschillende situaties — denk aan bepaalde problemen in een gezin, andere culturen, een adoptiegezin — vormt dit een lezenswaardige bundel.